

**РЕЦЕНЗІЇ**

**ВЛАСОВА Г. П.**

доктор юридичних наук, професор,  
заслужений діяч науки і техніки України,  
професор кафедри публічного та  
приватного права  
(Київський університет імені  
Бориса Грінченка)

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2021.3.23>

**РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ КАНДИДАТА ЮРИДИЧНИХ НАУК,  
ДОЦЕНТА БАТЮКА ОЛЕГА ВОЛОДИМИРОВИЧА  
«КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ  
НА ОБ'ЄКТАХ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ»<sup>1</sup>**

Актуальність теми монографії, підготовленої доцентом кафедри політології, управління та державної безпеки Волинського національного університету імені Лесі Українки Батюком Олегом Володимировичем, є очевидною, оскільки події світового рівня, що відбуваються останнім часом, дедалі більше потребують стрімкого й рішучого переосмислення питань забезпечення безпеки особи, громади, нації та безпеки держави загалом. Загострення зовнішньополітичного і внутрішньополітичного становища України в сучасних умовах актуалізувало питання розроблення концепції створення державної системи захисту загалом та захисту об'єктів критичної інфраструктури зокрема. Саме тому сьогодні перед криміналістикою як однією з галузевих наук кримінально-правового циклу стоїть важливе завдання – сприяння протидії злочинності в усіх її проявах. Адже нині можна стверджувати, що захист об'єктів критичної інфраструктури вийшов на загальноєвропейський чи навіть міжконтинентальний рівень. Ще 17 лютого 2017 р. Рада Безпеки ООН одноголосно прийняла резолюцію № 2341 про захист критично важливих об'єктів інфраструктури та розширення можливостей держав із попередження нападів на критично важливі об'єкти інфраструктури, а також закликала держави-членів протистояти небезпеці терористичних атак на критично важливі об'єкти інфраструктури. Затверджена Указом Президента України від 14 вересня 2020 року Стратегія національної безпеки у своїх положеннях визначає, що посилюються загрози критичній інфраструктурі, пов'язані з погіршенням її технічного стану, відсутністю інвестицій в її оновлення й розвиток, несанкціонованим втручанням у її функціонування, зокрема, фізичного чи кіберхарактеру, триваючими бойовими діями, а також тимчасовою окупацією частини території України. Держава створить ефективну систему безпеки та стійкості критичної інфраструктури, засновану на чіткому розподілі відповідальності її суб'єктів і державно-приватному партнерстві.

Водночас є всі підстави стверджувати, що без глибокого теоретичного наукового дослідження та всебічного вивчення проблем, пов'язаних із криміналістичним забезпеченням протидії злочинам на об'єктах критичної інфраструктури, неможливо повноцінно й комплексно вирішити актуальні практичні питання забезпечення безпеки українського суспільства та держави. Одним із таких пошуків відповідей на наявні проблеми, що виникли в забезпеченні безпеки об'єктів критичної інфраструктури, є саме рецензована монографія. Її автор застосував комплексний підхід, який дав змогу зробити системні висновки під час визначення результатів та обґрунтування низки нових положень, що

---

<sup>1</sup> Батюк О.В. Криміналістичне забезпечення протидії злочинам на об'єктах критичної інфраструктури : монографія. Луцьк : Волинський поліграф, 2021. 455 с.



мають важливе значення для науки криміналістики та практики її застосування правоохоронними органами.

Структурно монографія складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків і списку використаних джерел, що зумовлює логічне вирішення конкретної проблеми. Розділи монографії взаємозалежні та характеризуються вдалим вирішенням питання структурної побудови цього дослідження. Рецензована монографія є виданням, у якому автор у першому розділі досліджує теоретичні передумови використання криміналістичних знань у протидії злочинам на об'єктах критичної інфраструктури через розкриття поняття критичної інфраструктури України та ролі криміналістики в забезпеченні протидії загрозам її об'єктів. Окремий підрозділ присвячено важливим питанням кримінально-правового захисту об'єктів критичної інфраструктури. Зауважимо, що автор монографії досить слушно вважає, що для комплексної протидії загрозам інформаційній безпеці критичної інфраструктури необхідне розроблення кримінально-правових і процесуальних стандартів на міжнародному рівні з подальшою імплементацією в національне законодавство. Це дасть змогу ефективно розслідувати злочини у глобальних масштабах, отримувати, зберігати, досліджувати та надавати електронні докази з урахуванням трансграничного характеру злочинів. Успішність співробітництва правоохоронних органів у досудовому розслідуванні кіберзлочинів зумовлена швидкістю збереження цифрових доказів та вирішення юрисдикційних питань в інформаційному просторі. Практична реалізація таких пропозицій викликатиме потребу в розробленні відповідних криміналістичних рекомендацій, методик для забезпечення досудового розслідування нових видів злочинів.

У другому розділі автор комплексно визначає сучасні можливості криміналістичного забезпечення у протидії злочинам на об'єктах критичної інфраструктури, досліджує наукові категорії, поняття й терміни, що використовуються у процесі розгляду питань криміналістичного забезпечення протидії злочинам, а також характеризує етапи становлення й розвитку та сучасний стан криміналістичного забезпечення досудового розслідування злочинів на об'єктах критичної інфраструктури. Вважаємо вдалою думку автора монографії, згідно з якою поняття «розкриття злочину» або прирівняне до нього у смисловому розумінні поняття «розкриття кримінального правопорушення» доцільно повернути до текстів законодавчих та інших нормативних актів, зберегти в наукових дослідженнях у галузі кримінального процесу, криміналістики й теорії оперативно-розшукової діяльності, використовувати його для характеристики результатів досудового розслідування, методів і засобів пошуково-пізнавальної діяльності з виявлення події злочину чи кримінального проступку, встановлення й викриття винних осіб, а також інших обставин кримінально караного події, що входять до предмета доказування та мають значення для прийняття правильних рішень у кримінальному провадженні. Це відповідає загальнонауковим підходам до використання й розуміння понять, які характеризують певний вид діяльності з виявлення та досудового розслідування кримінальних правопорушень.

У третьому розділі монографічного дослідження автор комплексно висвітлює криміналістичне забезпечення досудового розслідування злочинів на об'єктах критичної інфраструктури через розкриття техніко-криміналістичного, тактико-криміналістичного та методико-криміналістичного забезпечення досудового розслідування злочинів на об'єктах критичної інфраструктури. Автор висловив вдалу думку про те, що до змісту окремих методик розслідування злочинів на об'єктах критичної інфраструктури повинні входити такі елементи: 1) криміналістична характеристика злочинів; 2) обставини, що підлягають встановленню й доказуванню; 3) особливості виявлення таких злочинів оперативним шляхом та особливості здійснення дослідчої перевірки до внесення даних до ЄРДР; 4) типові слідчі ситуації, що виникають як на початковому, так і на подальших етапах досудового розслідування, а також відповідний алгоритм дій слідчого; 5) типові версії й особливості планування розслідування; 6) особливості тактики окремих слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій; 7) питання організації взаємодії між слідчим та оперативними підрозділами, між слідчим та особами, які володіють спеціальними знаннями;



8) особливості організації розслідування та взаємодії органу досудового розслідування за умов роботи на території з надзвичайним станом; 9) особливості використання спеціальних знань під час розслідування окремих видів злочинів на об'єктах критичної інфраструктури; 10) питання запобігання вчиненню злочинів на об'єктах критичної інфраструктури; 11) особливості використання інформаційних баз даних як криміналістичного, так і оперативного призначення тощо. Система структурних елементів методики досудового розслідування має бути динамічною й відкритою для наповнення іншими значущими елементами залежно від особливостей характеру злочинного посягання та об'єкта чи об'єктів, на яких вчинено злочин, і наслідків злочину.

У четвертому розділі монографічного дослідження автор висвітлює напрями криміналістичного забезпечення протидії злочинам на об'єктах критичної інфраструктури через розкриття судово-експертного забезпечення розслідування злочинів на об'єктах критичної інфраструктури та криміналістичного забезпечення превентивної діяльності з протидії злочинам на таких об'єктах. Автор слушно вважає, що основними завданнями криміналістичного забезпечення превентивної діяльності з протидії злочинам на об'єктах критичної інфраструктури є розроблення й застосування засобів, прийомів і методів виявлення та усунення причин та умов, що сприяли вчиненню таких злочинів, а також засобів і прийомів, що перешкоджають вчиненню злочинів, утруднюють злочинну діяльність та полегшують виявлення осіб, причетних до підготовки і вчинення цих злочинів.

У висновках автор подає власні судження, які містять ознаки наукової новизни та вказують на практичне значення роботи.

Вважаємо, що монографічне дослідження «Криміналістичне забезпечення протидії злочинам на об'єктах критичної інфраструктури», підготовлене доцентом кафедри політології, управління та державної безпеки Волинського національного університету імені Лесі Українки кандидатом юридичних наук, доцентом О.В. Батюком, є на часі та заслуговує на позитивну оцінку. Його матеріали будуть корисними не лише в навчальному процесі, а й у практичній діяльності правоохоронних і правозахисних органів, які займаються питаннями забезпечення державної та національної безпеки, а тому рекомендується до друку як наукове видання.

